

starši sicer resno vplivajo na vse kasnejše relacije, vendar to ne pomeni več, da je posameznik zaradi tega zamrznjen oziroma enkrat za vselej onespособljn. V vsaki ponovitvi starega vzorca odnosov je namreč možnost, da je ta ponovitev zadnja, da se bo tokrat iztekla na drugačen način oziroma, da bo posamezniku omogočila, da svoj svet odnosov spozna, razširi in preoblikuje. To pa je mogoče prav zaradi vzajemnosti afekta, ki se vzpostavi v vsakem globljem odnosu.

Lahko bi torej rekli, da relacijska družinska terapija skuša v vsej svoji plastičnosti, ki zajema sistemsko, medosebno in intrapsihično sfero psihičnega doživljanja, regulirati ta temeljni afekt, ki preveva in prežema vse odnose v njihovi nefunkcionalnosti in patoloških psihičnih vsebinah. Te vsebine pa potem postanejo tudi zavezujoče za vse medosebne in družinske odnose, ki jih posameznik vzpostavlja po modelu afektivega psihičnega konstrukta, ki ga je razvil že v zelo zgodnji dobi, ali pa je bil vsajen v človeško psiho preko travmatičnih odnosov in se tokrat v odrasli dobi znova pojavlja, ker v svetu tega posameznika predstavlja najgloblji možen odnos z drugim, pa naj je ta še tako boleč in travmatičen. Vsaka ponovitev travmatičnega odnosa je klic na pomoč in upanje, da bo tokrat v novih odnosih

možno te zaplete končno razrešiti. Zato relacijska družinska terapija najprej te odnose na novo prebudi in jih naredi poznane, nato pa skuša preko novega terapevtskega odnosa, ki je vzpostavljen med posameznikom in terapevtom, zakoncema in družino ter terapevtom, spremeniti medosebne odnose oziroma spremeniti osnovni sistem regulacije afekta in afektivni psihični konstrukt, ki vodi in usmerja ter ohranja te odnose. To pa pomeni, da družini, posamezniku ali paru omogoči, da se zave, kaj ju povezuje in da ta afekt vključi v svoje doživljanje in razumevanje sebe, drugih in sveta.

Delo *Relacijska družinska terapija* odpira torej možnost poglobljenega razumevanja človeških odnosov, terapevtskega dela in najglobljih psihičnih mehanizmov, ki oblikujejo posameznika in njegovo dojemanje sveta.

Katarina Kompan Erzar

**Marija Sreš
Doma sem,
kjer je moje srce**
Celje: Mohorjeva družba,
2004.

»Pripravila sem prtljago in jutri me ne bo več tu. Skušam stakniti skupaj preteklost in sedanjost in razmišljam, kakšna bo prihodnost. V sebi čuvam kot zaklad lepoto te doline, posebej po dežju. Polja so zelena od riža, temno zelena od koruze, čudovit zelen sari, ki valovi v vetru. V sebi hranim vsa ta leta s svojimi ženskami. Vidim, kako delo, ki smo ga začele pred mnogimi leti, zdaj raste, se krepi in širi od vasi do vasi. Jaz sem posadila to seme, vendar ne samo jaz. Toliko jih je bilo z menoj - Kavi, Kamla, Sanžu, Kanta, Mangla in druge, katerih imena in obrazi se vrstijo pred mojimi duhovnimi očmi. Poletje je, ko zorijo sado- vi, ko zori koruza za naše ljudi in zame. Suvarana in Ratan bosta skrbeli za to, pa Indu, živa, Lalita, Samarta... Seme bo obrodilo sad, pa čeprav tega sadu tukaj morda ne bom mogla uživati. In jokam od veselja, da je tako! In jokam od bolečine, ker vse to zapuščam. In jokam, ker jih nosim - vsako od njih - v svojem srcu, ki krvavi, ko odhajam. Deževje je minilo, a bo spet prišlo. Zato, da bodo iz semen zrasla močna drevesa in prekrila rjave griče Sabarkante.«

Te besede izpovedi zaupanja v Previdnost, s katerimi se izteče knjiga kratkih zgodb *Doma sem, kjer je moje srce*, uokvirijo silovito živ preplet »nekaj zgodb o ženah iz Sabarkantske doline«, kot pravi njen podnaslov. Gre za izjemno tankočuten, globoko podoživet popis življenjskih zgodb žensk-staroselk ljudstva Dunggri Garasija, živečega v osrednji Indiji, natančneje na severu zvezne države Gudžerat, s katerim se Marija Sreš vrača v svet svojega prvenca *Tam, kjer kesude cveto*.

Vendar pri tem ne gre za vračanje v isto, temveč za izjemno poglobitev avtoričinega orisa lastnega apostolata med najbolj zapostavljenimi med zapostavljenimi. Zaznamovana je namreč ne samo z izkušnjo hudih groženj in fizičnega obračunavanja s kristjani ter začasnega pregona misijonarjev iz države (gre za posledice prihoda skrajnih hinduističnih strank na oblast). Knjiga namreč nosi močno sled njenega prizadevanja k popolni osamosvojitvi žensk pri vodenju gibanja Naprej, staroselke! To gibanje, ki danes šteje okrog 3.000 članic, je namreč Marija gradila in nadgrajevala v treh desetletjih svojega delovanja v Indiji s pomočjo staroselk. Zdaj ga vodijo same.

Namen tega gibanje je, da ženske, združene v "stri sangatane", to je v nevladna ženska združenja, s pomočjo ka-

terih lahko kandidirajo pri vladnih projektih za pomoč staroselcem, pridejo do možnosti lastnega zaslužka in ekonomske neodvisnosti. Na ta način je postavljen temeljni kamen za doseg končnega cilja, namreč, da bi staroselke začele presegati tisti večni "karvu pade", namreč vdanost v usodo. In predvsem, da bi se, kot del svojega zaničevanega ljudstva, ki je v družbenem sistemu umeščeno najnižje, in kot ženske, razumljene kot objekt totalnega razpolaganja, začele dojemati kot osebe, kot Božje otroke z nedotakljivim dostojanstvom. Da bi dokončno strgale z obrazov "ladž", tančico, s katero so si primorane pokrivati obraz in priznavati popolno moško oblast nad seboj.

Pot preobrazbe od bitja, nemočno vdanega v svojo kruto usodo, usodo odsotnosti veselja ob rojstvu, otroštva brez igre, polnega pretežkega dela, slabše hrane in odsotnosti šolanja, pogosto neprosto-voljne poroke (ki je v resnici slabo prikrito mešetarjenje med dvema družinama), in dobe ženskosti in materinstva, prežetega s prisilo, poniževanjem in fizičnim nasiljem, do osebe, ki se v globoki zavesti lastnega dostojanstva v polnosti uresniči kot ustvarjalna ženska ter žena in mati, je rdeča nit knjige *Doma sem, kjer je moje srce*. To pot je z mnogimi izmed njih Marija oziroma Riaben, kot jo ljubeče, sestr-

sko imenujejo staroselke, osebno prehodila. Na navidez enostaven, a v resnici izjemno zahteven način. Na način "hoje z njimi", kar pomeni, da je z njimi živela in delala, predvsem pa si je vzela čas zanje, za dolge pogovore ob čaju.

Ob vseh teh dragocenih trenutkih se jim je kot potrpežljiva poslušalka in odkrita sogovornica kar najtesneje približala ter počasi odstirala njihovo zastrto bistvo. Kristusa in njegovega sporočila neizmerne dostojanstva in osrečujoče svobode Božjega otroštva jim ni posredovala s katehezo. Skupaj so ga iskale predvsem skozi nesebično ljubezen, skozi prizadevanje za rast posameznic in za skupno dobro, skozi občudovanje narave (ki je staroselcem nekaj svetega, zaradi česar v njih tako strahotno boleče odmeva uničenje pragozda v gorovju Aravali, v zavetju katerega živijo) ter skozi oživiljanje tistih prvin iz njihovega izročila, ki jim dajejo zavest lastne vrednosti. Kot je denimo dejstvo, da so bili njihovi predniki, odlični lokostrelci in lovci, v prijateljskih odnosih s kralji dinastije Ražput.

Doma sem, kjer je moje srce je dokument nekega čudovitega prijateljstva, ki se je začelo sredi sedemdesetih let, ko je mlada izobraženka, slovenska redovnica sedla k nogam nepismenih kmetov vasi Lusadije in njene okolice. S tem se ji je odstrl skoraj po-

vsem neznan svet, svet bogastva nepreglednih razsežnosti, bogastva življenja mnogih žensk. Zapisala jih je in ustvarila niz portretov, v katerih osebe zažarijo v vsej svoji izjemnosti in ranjenosti hkrati. Izrisala jih je na spoštljiv način, na način učenca, ki je za beležil izkušnjo, ki ga presega. Verjetno se ravno zaradi tega bralca s tolikšno silovitostjo dotakne val življenjskih zgodb staroselk iz Sabarkante.

Pred njim živo stoji prva staroselska učiteljica. Sposobna in uspešna ženska, ki postane žrtev obtožbe čarovništva. Pogumna in odlična organizatorica dobro plačanega dela za ženske. Sramotno zapuščena nevesta, ki postane modra kuharica v misijonski postaji. Ženska, ki zapusti vsiljenega moža in čaka tistega, ki jo bo spoštoval. Mlado dekle, ki zavrne splav in se odloči roditi otroka moškega, ki jo je izkoristil. Vdova s prelepo izkušnjo skladnega zakona. Mati, ki se zna čuditi skrivnosti človeškega rojstva. Žena, ki se ne ukloni možu, ki jo skuša prisiliti v splav, jo nato napodi in si nazadnje pripelje ljubico. Vdova, ki zavrne vnovično poroko, zaradi katere bi izgubila pravico do svojih otrok. Verna voditeljica, ki je ob moževi podpori nosilni steber ženskega gibanja. Kristjanka, ki ostaja zvesta veri, zaradi katere so skrajni hinduisti napadli in pretepli njeno družino.

Vsekakor gre za branje, vredno bralčeve pozornosti. In to ne samo zaradi svoje izjeme vsebine, kajti v teh kratkih zgodbah so elementi, v katerih pretežno avtobiografski opis prehaja v leposlovje. To velja zlasti za opise narave, ki se s svojo sugestivno lepoto dotikajo umetniškega. Podobno velja tudi za opise oseb, skozi katerega te stopajo pred bralca in se ga živo dotikajo, medtem ko je živost in gibkost dialogov in dogajanja mestoma nekoliko okrnjena zaradi avtoričinih temeljitih razlag, ki služijo za premostitev kulturnih razlik indijskega in slovenskega prostora.

In vendar je ravno to ena največjih odlik te knjige. Namreč, da je vzpostavila vez ljubeče človečnosti, po kateri lahko steče živ dotik s svetom in ljudmi, ki bi nam zaradi svoje različnosti ostali za vselej nedostopni. Zato nas lahko skozi Marijino knjigo tako močno nagovarja izkustvo indijske ženske in njene čudovite sinteze ženskosti in materinstva, prepolne miline in dostojanstva, igrive ustvarjalnosti in žilave potrpežljivosti. Nagovarja nas izkustvo ženske, ki je z veseljem ženska, ženske, prepolne zlahtne žens-tvenosti, ki je v sodobni Evropi žal tako silno redka.

Tadeja Tratnjek

**Dr. Tamara Griesser –
Pečar**
**Razdvojeni narod
(Slovenija 1941-1945)**
Ljubljana: Mladinska
knjiga (Zbirka Premiki),
2004.

V zgodovini slovenskega naroda bi težko našli obdobje, ki bi tako močno zaznamovalo našo sedanost, kot dogajanje v Sloveniji med leti 1941 in 1945. Gre za obdobje okupacije ter razkosanja Slovenije, hkrati pa tudi komunistične revolucije ter iz nje izhajajoče državljanske vojne. Slovenski naciji tudi po skoraj petnajstih letih od prvih demokratičnih volitev ni uspelo najti konsenza o tem, kaj se je dejansko dogajalo na slovenskih tleh med drugo svetovno vojno. »Uradna« zgodovina namreč še vedno deli udeležence državljanskega spopada na dobre (partizane, komuniste) in slabe (domobrance, četnike, vaške stražarje, Cerkev), zaradi več desetletij trajajoče ideološke indoktrinacije pa je tudi družbena klima obremenjena z mitom o »narodnoosvobodilnem boju« ter iz njega izhajajočem črno-belim prikazovanjem zgodovinskih dejstev, ki jih je totalitarna oblast selekcionirala in prirejala za propagandne namene. Posledica tega je izbrisani zgodovinski spomin nacije ter nezmožnost distance do NOB.

Dr. Tamara Griesser – Pečar zagotovo ni neznano ime